

PRODEJCI ZVUKU ONLINE: VZNIK A VÝVOJ DATABÁZE ZAMĚŘENÉ NA OSOBNOSTI RANÉHO ZVUKOVÉHO PRŮMYSLU V ČESKÝCH ZEMÍCH

SOUND RETAILERS ONLINE: DEVELOPMENT OF A DATABASE FOCUSED ON PERSONALITIES OF THE EARLY SOUND INDUSTRY IN THE CZECH LANDS

Michal Studničný, Martin Mejzr, Filip Šír

Národní muzeum

Abstrakt

Účel – Předkládaný odborný článek představuje okolnosti vzniku a vývoje specializované databáze shromažďující informace o osobách a subjektech, které se podílely na obchodu a distribuci historických zvukových nosičů a obecně na rozvoji raného zvukového průmyslu v českých zemích. Odborný článek sleduje linii celého procesu vzniku uvedené databáze od pilotních výzkumů historických zvukových dokumentů v Národním muzeu přes mapování souvisejících archivních materiálů až po vznik prezentační webové platformy jako „vedlejšího produktu“ celého výzkumu.

Design / metodologie / přístup – Předkládaný text je případovou studií popisující a analyzující vznik a vývoj specializované tematické databáze, která představuje její základní funkce a datovou strukturu. Příspěvek ukazuje, jak byla databáze modelována na digitálních objektech, datech a metadatech získaných primárně ze sbírek Národního muzea, doplněných o materiály z fondů dalších českých paměťových institucí a soukromých sbírek.

Výsledky – Předkládaný text prezentuje praktické aspekty vývoje specializované databáze, vybraná omezení práce s různými typy historických pramenů (včetně zvukových dokumentů) a jejich digitálního zpřístupnění.

Originalita / hodnota – Příspěvek ukazuje, že tvorba specializované tematické databáze byla jedinou cestou ke sjednocení a vzájemnému provázání dříve fragmentovaných a torzovitých archivních materiálů, zvukových záznamů a dalších produktů raného zvukového průmyslu. Vznikající specializovaná databáze má dle autorů i budoucí potenciál pro zhodnocení tématu v mezinárodním kontextu (středoevropské i transatlantické vazby raného zvukového průmyslu).

Klíčová slova: databáze, zpřístupnění, zvukové dokumenty, archivní prameny, raný zvukový průmysl, prodejci zvuku, paměťové instituce, muzejní sbírky

Abstract

Purpose – The article presents the circumstances surrounding the development of a specialized database that gathers information about individuals and entities involved in the trade and distribution of historical sound carriers and, more broadly, in the development of the early sound industry in the Czech lands. The article traces the entire process of development the database, from initial research on historical sound documents at the National Museum to the mapping of related archival materials, culminating in the development of the presentation web platform.

Design / methodology / approach – The article is a case study describing and analyzing the creation and development of a specialized thematic database, presenting its functions and data structure. The contribution demonstrates how the database was modeled based on digital objects, data, and metadata primarily obtained from the collections of the National Museum, supplemented by materials from other Czech libraries, archives and museums and private collections.

Results – The article is a case study describing and analyzing the creation and development of a specialized database, presenting its fundamental functions and data structure. The contribution demonstrates how the database was modeled based on digital objects, data, and metadata primarily obtained from the collections of the National Museum.

Originality / value – The article illustrates that the creation of a specialized database was the only way to unify and interconnect previously fragmented and incomplete archival materials, sound recordings, and other products of the early sound industry. According to the authors, the emerging specialized database also has future potential for evaluating the subject matter in an international context (including the Central European and transatlantic connections of the early sound industry).

Keywords: database, access, sound documents, archival sources, early sound industry, sound retailers, culture heritage institutions, museum collections

ÚVOD

Veřejné databáze jsou v paměťových institucích čím dál častěji využívanou platformou sbírkové činnosti a nástrojem pro zpřístupnění a prezentaci vědeckých aktivit. Vlivem digitální revoluce nahrazují databáze již několik desetiletí tradiční evidenční pomůcky (knihovní a sbírkové katalogy ad.). Zároveň digitální technologie (i za pomoci databázových systémů) narýsovaly nové horizonty prezentace sbírkových fondů, které by byly jinak uloženy hluboko v muzejních a galerijních depozitářích a běžnému návštěvníkovi nepřístupné. V této souvislosti uvádí Lev Manovich, že databáze jsou stěžejním kulturním modelem současného světa, nahrazující v mnohém funkci „kamenných“ muzeí a knihoven. Databázový způsob organizace informací však podle něj vyžaduje i nutnost specifické informační estetiky a designu (2018, s. 245–248).

Předkládaný příspěvek představuje okolnosti vzniku a vývoje databáze zabývající se svěbytnou oblastí kulturního dědictví – historickými zvukovými dokumenty. V našem případě se jedná o specializovanou veřejnou databázi, shromažďující informace a data k osobám a subjektům, které se podílely na obchodu a distribuci nejstarších masově produkováných zvukových nosičů (fonografických válečků a standardních gramofonových desek) a obecně na rozvoji raného zvukového průmyslu v českých zemích. Text i databáze vznikly za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2019–2023/24.II.c, 00023272). Příspěvek sleduje linii procesu vzniku uvedené databáze od pilotních výzkumů historických zvukových dokumentů v Národním muzeu přes doprovodné rešerše a studium souvisejících muzejních a archivních pramenů až po nastavení a modelování datové struktury a následný vznik prezentační webové platformy jako „vedlejšího produktu“ celého výzkumu.

OKOLNOSTI VZNIKU DATABÁZE

Uvedená databáze vznikala postupně od roku 2019 a je jedním z výstupů víceletého projektu pod VaV DKRVO (viz výše) zaměřeného na mapování a výzkum prodeje a distribuce nejstarších zvukových nosičů v českých zemích s důrazem na konkrétní historické osobnosti (prodejce, distributory, obchodníky, firmy ad.). Tento dílčí projekt koreloval se spuštěním projektu Nový fonograf (NAKI II 2018-2022, č. proj. DG18P02OVV032) a byl paralelně navázán na výsledky několika pilotních průzkumů, dokumentačních aktivit a výběrové digitalizace fondů fonotéky Národního muzea – Českého muzea hudby (dále jen NM-ČMH). Při průzkumu fondů fonografických válečků a standardních gramofonových desek (viz Benetková et al. 2019; Gössel et al., 2019), se na štítcích, nálepkách či razítkách, kterými byly osazeny nebo označeny etikety či historické obaly zvukových nosičů, objevovala jména těch, kteří tyto produkty tehdy vznikajícího zábavního hudebního průmyslu distribuovali či prodávali (viz obrázek 1).

Obr. 1 Fonografický váleček (signatura MH 774) a historický katalog (signatura MZ 200) ze sbírek NM-ČMH

V kombinaci s informacemi známými z odborné a populárně naučné literatury (Meszner, 1984; Gössel, G. & Šír, F., 2016; Hosták, 2018) či přímo od sběratelů, zabývajících se touto problematikou, bylo rozhodnuto o tom, že tento biografický rozměr zvukové historie by měl být zahrnut při tvorbě metadat v rámci digitalizační praxe, zejména v souvislosti s probíhající katalogizací a zpřístupněním zvukových dokumentů. V případě zpracovávání rozsáhlého fondu fonografických válečků fonotéky NM-ČMH tak byla jmenná data distributorů a prodejců zahrnuta při katalogizaci podle pravidel RDA ve formátu MARC 21 jako další výskyt pole 264 (viz obrázek 2; k praktickým otázkám katalogizace zvukových dokumentů v NM-ČMH viz Studničný, 2022).

DETAIL		MARC
Pole	Ind	Obsah pole
leader		-----njm-a22-----i-4500
1		kpw0887155
5		20200629143416.4
7		se imuu ipuna
8		200629q19001915xx zxx
28	00	\$b Electra Goldguss-Walze
40	##	\$a ABE370 \$b cze \$e rda
72	#7	\$a 78.011.26 \$x Populární hudba. Populární písně. Populární taneční hudba \$2 Konspekt \$9 9
245	00	\$a Holka mrňavá
264	#1	\$a [Místo vydání není známé] : \$b Electra Goldguss-Walze, \$c [mezi 1900 a 1915?]
264	#2	\$a Praha : \$b Otto Fischl, \$c [mezi 1900 a 1915?]
300	##	\$a 1 fonováleček : \$b analog, 160 ot/m, mono ; \$c průměr 54 mm, délka 109 mm
336	##	\$a hraná hudba \$b prm \$2 rdacontent
337	##	\$a audio \$b s \$2 rdamedia
338	##	\$a audioválec \$b se \$2 rdacarrier
500	##	\$a Název z krabičky fonoválečku
562	##	\$b MH 774 \$3 Název na krabičce psán rukou
685		\$a fonoválečky
910	##	\$a ABE370 \$b MH 774

Obr. 2 Detail katalogizačního záznamu NM-ČMH. Fonografický váleček (signatura MH 774), Otto Fischl zaznamenaný do pole 264

Zároveň začala být v dalším kroku na základě fotodokumentace získané při průzkumech tvořena samostatná informační báze v MS Excel obsahující elementární údaje (jméno, příjmení, adresa prodejny). Tato metadata informačně opřena primárně o sbírkové fondy fonotéky NM-

ČMH byla postupně rozšiřována o údaje získané z dobových adresářů, firemních katalogů fonografických/gramofonových firem a dobových reklam v digitalizovaném periodickém tisku v komparaci s dříve vzniklými sběratelskými jmennými soupisy (kromě sběratele Gabriela Gössela a jeho vlastního rejstříku byly hodnotné i materiály z pozůstalosti sběratele a badatele Jindřicha Mesznera, uložené v Archivu v Ústí nad Labem; viz Archiv Města Ústí nad Labem, osobní fond Jindřich Meszner, Inventář č. AP 273, kartony 1-16).

Původní výzkumný vzorek dat byl zpočátku relativně omezený, ale s postupujícím sběrem a digitalizací pramenů se začalo ukazovat, že je v rámci kvantitativního nárůstu nutné jeho zúžení. Vznikla tak výzkumná oblast, zaměřující se na osoby působící na historickém území Prahy v období do roku 1914 (včetně okrajových čtvrtí a obcí, které byly později zařazeny do okruhu Velké Prahy) s tím, že vzorek měl být v další fázi časově rozšířen i na období Československé republiky se zachováním stejného geografického rámce. To vše podmíněné obsahovou návazností na povahu sbírek v NM (zejména v NM-ČMH). Na základě studia dalších druhů pramenů (digitalizovaná historická periodika a další prameny zpřístupněné v digitálních knihovnách Kramerius, dokumenty z fondů Národního archivu - policejního ředitelství, pobytové přihlášky, židovské matriky, materiály z fondů Archivu hlavního města Prahy - sčítání obyvatelstva, matriky nebo živnostenské prameny) se informační báze postupně rozšiřovala o pole a kategorie dat spojená s detailnějšími aspekty biografie jednotlivých osob a jejich životním i podnikatelským portfoliem (včetně informací o roce narození a úmrtí, rodinných vazbách, náboženském vyznání, místech pobytu, profesích, původním či hlavním povolání, časovém rozpětí reklamní inzerce a podobně).

V narůstajícím množství dat a metadat se začalo na interním cloudovém úložišti hromadit stále více zajímavých digitálních objektů, jako jsou fotografie prodejen, snímky etiket, biografické dokumenty atd. Tímto způsobem se všechny procesy a postupy propojily v průběhu roku 2021 do konceptu promýšlení a tvorby databáze jako studijní a prezentační platformy. Ta měla být nejen vhodným pracovním prostředím pro interní potřeby, ale také měla umožňovat prezentaci a zpřístupnění zajímavého, ale dosud na jednom místě nezpracovaného tématu – historie raného zvukového průmyslu, podnikání v oboru tehdy nových technologií a médií a jeho osobnostní rozměr. Inspirací po estetické a funkční stránce byly databáze a vědecké projekty zpracovávající uživatelsky vstřícnou formou nejrůznější příčná a mezioborová témata, která by před digitálním obratem bylo jen obtížné prezentovat v dlouhodobé perspektivě (formou muzejního výstavního formátu). Svým designem, stavbou i vizualizací byly podnětné

některé aktuální projekty, ať už se jedná o databázi umělců, spisovatelů, vědců a intelektuálů prchajících před moderními diktaturami (zejména nacismem) do exilu (Arts in Exile, 2023), hudební databázi, stavějící svoji přívětivost na neobvyklém uživatelském rozhraní (Neil Young Archives, 2017) nebo interdisciplinární databázi, postavenou na dlouhodobém sběru pramenů a interdisciplinárních společenských přístupů (Databáze dějin všedního dne, 2023). Dva konkrétní projekty pak byly přímou inspirací, jakým způsobem designovat a směřovat tvorbu databáze o osobnostech a subjektech spojených s raným zvukovým průmyslem v českých zemích. *Disquaires de Paris* je webová platforma vytvořená francouzským sběratelem a badatelem na poli gramofonového průmyslu, Thomasem Henrym, a specializuje se na dokumentaci obchodů a prodejen v Paříži, zaměřených na produkty gramofonového a fonografického průmyslu. Inspirativní je zejména způsob, jakým tato databáze zobrazuje informace o prodejnách v mapové podobě a umožňuje uživatelům procházet historické záznamy, multimédia a digitální objekty spojené s hudebním průmyslem v konkrétním městském prostředí. Obsahuje rovněž časovou osu, která umožňuje výběr míst strukturovat podle chronologického hlediska (Henry, 2023). V mnoha ohledech je druhým portálem web *Recording Pioneers*, který se zaměřuje na mapování průkopníků oblasti nahrávání zvuku v globální perspektivě. Tato databáze dokumentuje život a práci jednotlivců a firem, hrajících klíčovou roli ve vývoji nahrávacího průmyslu. Inspirativní na této databázi je propojení biografických údajů o jedné osobě s dalšími detaily, které se vážou k dějinám zvukové technologie, včetně archivních pramenů, fotografií, referencí a dalších digitálních objektů (Strötbaum, 2023). Oba projekty byly inspirativní především z hlediska vizualizace historických pramenů a původních dobových dokumentů a způsobu, jakým propojují biografické informace s konkrétními digitálními objekty. Jejich limity lze však spatřit v nedostatku komplexity v rámci zpřístupnění dat, kdy na jedné straně mapová aplikace paralelně neobsahuje možnost prohledávání v katalogu subjektů a osob, databáze průkopníků nahrávání naopak nedovoluje geografické zobrazení fenoménu.

TVORBA DATABÁZE A JEJÍ DESIGN

Jak bylo uvedeno výše, výzkumným vzorkem a oblastí, na které vývoj databáze testován, byla data o obchodnících prodejcích a distributorech, kteří svou činnost vykonávali na historickém území Prahy v první polovině 20. století. Z rejstříku čítajícího více než 150 osob a subjektů, získaného na základě dat z různých druhů pramenů a zdrojů (v současné době se jedná celkem o 156 položek s tím, že u části z nich výzkum doposud nedokázal ověřit a identifikovat správnost údajů, možnou duplicitu u shodných příjmení, název subjektu/firmy atd.), byl postupně vyříděn seznam reprezentativních osob, kdy hlavními kritérii kromě geografického umístění (Praha) byla také širě dostupných informací a materiálů o dané osobě (a jejich návaznost na sbírky NM, respektive NM-ČMH). Před návrhem databáze bylo nutné standardizovat formát dat a polí, které byly původně uloženy v MS Excel, aby byla dosažena unifikace a konzistence dat. Byla tedy jednotně pojmenována pole/atributy pro uložení těchto informací. Standardizace byla zároveň nezbytná pro přesun dat do připravovaného databázového systému. Kromě sjednocení datového formátu probíhala v rámci udržení spolehlivosti metadat jejich verifikace. Tento proces zahrnoval srovnávání informací z dalších druhů pramenů (viz výše), u kterých mohla být ověřována konzistence a přesnost údajů o jednotlivých osobnostech působících na poli raného zvukového průmyslu v českých zemích. Po technické stránce byl databázový systém vyvinut v MySQL databázi a prostřednictvím systém Wordpress disponuje příslušným rozhraním pro dotazování, správu a ukládání dat. Tabulky jsou použity k organizaci dat podle entit, což umožňuje snadnou práci s jejich informačním potenciálem. Back-endová část aplikace (editor) je napsána v jazyce PHP a slouží jak k administraci samotných dat databáze, tak i pro správu celého obslužného webu. V rámci omezené finanční kapacity i časové náročnosti nebyl vyvíjen systém pro registraci uživatelů, systém je tak administrován pouze zevnitř NM, a to kurátorem fonotéky NM-ČMH a pracovníky zvukové laboratoře (oddělení ODIS3), kde je veden výzkum v dané oblasti. Pro zajištění bezpečnosti jsou použity techniky prevence SQL injekcí a útoků Cross-Site Scripting (XSS). Front-endová část webové aplikace je implementována pomocí technologií HTML, CSS a JavaScript. Pro efektivní práci s JavaScriptem je použita knihovna jQuery, která poskytuje sadu funkčních nástrojů. Klienti komunikují s aplikací pomocí protokolu HTTP. Aplikace je nasazena na webové servery s nginx HTTP Server a PHP, které jsou kompatibilní s aplikací a mohou poskytnout rychlý přístup k datům. Hostingové prostředí bylo zvoleno tak, aby bylo jednoduše dostupné, rychlé a bezpečné, což zajišťuje spolehlivé a kvalitní provozování

aplikace. Na současném hostingu je k dispozici pokročilé zálohování s množstvím denních záloh a s několika geograficky oddělenými zálohami. Webová platforma je dostupná na adrese *prodejci.nm.cz*. Po stránce grafického designu bylo přistoupeno k individuálnímu zadání a tvorbě atypického vzhledu platformy připomínající pracovní stůl prodejce.

Při samotném návrhu a modelování struktury dat pro databázový systém byly rámcově ověřeny možnosti namapování na existující metadatové modely (především knihovních, hudebních a diskografických databází), avšak s tím výsledkem, že byly využity jen některé dílčí struktury (např. diskografických záznamů). Celkový datový model bylo nutné vytvořit na základě požadavků na vizualizaci biografických a podnikatelských aktivit a lze ho tak považovat za unikátní. Tomu byl přizpůsoben i design aplikace, který odkazuje na historické období první třetiny dvacátého století a formou pracovního stolu dobového podnikatele rozvíjí a popisuje jednotlivé aspekty celého projektu. Kromě úvodní animace a informativních částí domovské stránky (*O projektu, In memoriam Gabriel Gössel*) je stěžejní sekci vstup do abecedně seřazené kartotéky (*Seznam prodejců*). V rámci celkové „kartotéky“ je umožněno vstupovat do dílčích rejstříků. V současné době se jedná o seznam s názvem *Význační pražští prodejci ze sbírek Národního muzea*, který představuje testovací data-set zmíněný v rámci vývoje databáze (viz výše). Katalog osob zároveň nabízí vstup do klíčového rozhraní jednotlivých osob, které je koncipováno jako profilová stránka k danému subjektu (osobě nebo firmě) a je následně děleno na několik separátních karet a sekcí. Interaktivní nabídce pracovního stolu odpovídají i volby klasického menu.

STRUKTURA DAT Z UŽIVATELSKÉHO I ADMINISTRAČNÍHO HLEDISKA

Seznam prodejců je základním prvkem administrační i uživatelské části databáze. Umožňuje detailní zobrazení informací o osobách podílejících se na rozvoji raného zvukového průmyslu u nás. Základ datové struktury byl navržen na základě premisy, že za mnoha firmami v historickém zvukovém průmyslu stálo mnohdy více jednotlivců, často v rámci rodinných podniků (ať už se jednalo o vztah otec/syn, matka/syn, bratr/bratr atd.). Proto bylo vytvořeno nadřazené pole „subjekt prodeje (název)“, pod které jsou zahrnuty firmy a obchodní značky, a pod ním jsou jednotlivé osoby, které se podílely na chodu daného podnikatelského subjektu. V mnoha případech se tak může název subjektu i jméno/příjmení osoby shodovat (např. Otto Fischl). Některé osoby ve jmenném katalogu zároveň mohou odkazovat ke stejnému subjektu, který nese odlišný název (příkladem bratři Adolf a Max Oppenheimerové, avšak firma/subjekt nese název A. Rosenthal).

Rozhraní administrace i pro uživatele je členěno na několik dílčích karet, které usnadňují orientaci a přístup ke specifickým typům informací, týkajících se různých aspektů raného zvukového průmyslu a dobových okolností. Mnohdy se povaha informací mezi jednotlivými kartami překrývá.

Karta Biografie

Tato karta obsahuje informace o osobě/osobách podílejících se na existenci daného podnikatelského subjektu či firmy. Důležitým aspektem je zde možnost přidání více osob v rámci kontextu (společné podnikání nebo rodinná firma). Kromě metadat typu jméno, příjmení, místa narození a úmrtí, biografického popisu, svateb, náboženství, profesí, fyzického popisu, adres bydliště, rodinných příslušníků, cestování a dalších relevantních údajů je možné přidat i digitalizáty (např. portrétovou fotografii). Součástí je rovněž možnost přidání textového medailonku či vložení odkazů na sekundární zdroje spojené s konkrétní osobností (celé viz obrázek 3).

OSOBA PRODEJCE

Jméno: Otto Fischl

Datum narození: 31/03/1882

Místo narození: Nové Město, Praha, Česko

Datum úmrtí: 03/11/1941

Místo úmrtí: Lodž, Polsko

Náboženství: židovské

Další informace:
Datum úmrtí není přesné, 3. 11. 1941 je datum transportu do polské Lodže.

Povolání/profese/zaměstnání:
obchodník s gramofony (ca v letech 1906-1930)

Obr. 3 Sekce Osoba prodejce v uživatelském rozhraní databáze

Sekce *Rodina* byla zahrnuta s cílem mapovat možné aktéřské sítě spojené s danou osobností. Některé osudy rodinných příslušníků mohou zajímavým způsobem doplňovat a dotvářet obraz biografie dané osoby, někteří členové rodiny mohli hrát klíčovou roli v podnikatelských aktivitách. Sekce *Cestování* byla motivována snahou ukázat geografickou mobilitu dané osoby, která měla mnohdy úzký vztah k jejím podnikatelským aktivitám (například návštěvou veletrhů, pracovním zaměřenými cestami apod.).

Karta Prodej a výroba

Tato karta zahrnuje informace týkající se prodejních i výrobních aspektů a aktivit daného podnikatelského subjektu, jeho prodejního portfolia, dobových produktů, dochovaných archiválií a historických předmětů. Uživatelé zde mohou najít konkrétní údaje o firmách spojených s prodejcem včetně oficiálního zástupce firmy, období působení či adresy míst spjatých z působením (prodejny, výroby, sklady atd.). Dále je zde možné dohledat digitalizáty, například audio nahrávky, fotografie dochovaných etiket a obalů, digitalizáty dobových reklam z periodického tisku, skeny prodejních katalogů spojené s danou osobností či podnikatelským subjektem atd (celé viz obrázek 4).

NAHRÁVKY FIRMY

Anotace:

Adresa: Celetná 24, Praha, Česko	Typ nosiče: Fonováleček	Label: Electra
Název titulu: Holka mrňavá	Interpreti:	Autoři:
Matriční číslo:	Objednací číslo:	Rok vydání:
Místo vydání:	Společnost:	

Audio soubor:

▶ 0:00 / 2:04 ———— 🔊 ⋮

Popis:

Popis obsahu nahrávky:

MH 774

Obr. 4 Sekce Nahrávky firmy v uživatelském rozhraní databáze

Sekce zaměstnanci byla zahrnuta do struktury karty Prodej a výroba s cílem mapovat potenciální aktéřské sítě a rozšířit poznání o tehdejších vztazích mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, a tím případně porozumět dynamice podnikání a vzájemným interakcím.

Karta Zdroje

Karta je přehledem informací o pramenech spojených s danou osobností/osobnostmi/subjekty. Záznamy na kartě mohou obsahovat název zdroje, jeho URL, stručnou anotaci formou textového pole. Je zde i možnost připojit jeden obrazový soubor spojený s daným zdrojem/pramenem (například sken originálního dokumentu).

Přehledová karta

Přehledová karta není součástí uživatelského rozhraní, je třeba ji však zmínit z několika důvodů. Přehledová karta totiž sklízí vybrané informace a data z karet *Biografie* a *Prodej a výroba* a prezentuje tak základní informační penzum o dané osobě. V administračním systému je v rámci jednotlivých karet umožněn výběr pro zobrazení informací na základě zaškrtačovacího pole „Zobrazit na přehledové kartě“. Zároveň byla navržena tak, aby v budoucnu sloužila jako informační portfolio o prodejci/firmě v rozhraní chystané mapové aplikace, případně pro export metadat např. v podobě autoritního záznamu.

ZÁVĚREM

Předkládaný text představil jednotlivé fáze a vybrané aspekty vývoje specializované databáze, zpřístupňující informace, metadata a digitalizáty, týkající se osobností podílejících se na rozvoji zvukového průmyslu v českých zemích v první polovině 20. století. Databáze obsahuje jejich životopisné údaje, včetně rodinných vazeb, fotografií, a adres bydlišť. Zároveň poskytuje důležité informace o jejich profesní kariéře, historických adresách prodejen, dobových reklamách, zvukových nahrávkách a historických katalogích. Databáze má za cíl propojit dříve fragmentované a roztroušené archivní materiály, zvukové záznamy a další historické artefakty a pozůstatky raného zvukového průmyslu.

V krátkodobé perspektivě (do konce roku 2023) se očekává průběžné rozšiřování databáze o další informace, týkající se osob z vybrané testovací oblasti. Dlouhodobým cílem v rámci nového programu DKRVO 2023-2027 je rozšiřování obsahového záběru databáze dvěma směry. Na jedné straně to bude doplnění o další města a regiony současné České republiky, dalším cílem bude i připojení aktivit vybraných osobností krajanského života, zejména v USA (viz působení krajana Eduarda Jedličky; Šír a kol. 2022), a tím i rozšíření celkového obrazu o raném zvukovém průmyslu s transnacionálními vazbami. Je plánován také další vývoj funkcionalit databáze. Nejzásadnějším výsledkem (v rámci uvedeného nadcházejícího programu DKRVO) by mělo být vytvoření a implementace specializované mapy s odborným obsahem na základě připravených a vložených GPS souřadnic. Tato funkce je již v testovacím módu, avšak po optimalizaci celkového nastavení výrazně zvýší uživatelský prožitek a usnadní navigaci v databázi. Autoři se domnívají, že tyto inovace i obsahové rozšíření databáze má potenciál stát se užitečným elektronickým informačním zdrojem pro mezinárodní studium tématu včetně středoevropských a transatlantických vazeb na poli historie raného zvukového průmyslu.

ZDROJE, LITERATURA

Archiv hlavního města Prahy, Fond živnostenských pramenů výběr archiválií dle zadaných jmen, 2. polovina 19. a první polovina 20. století.

Archiv Města Ústí nad Labem, osobní fond Jindřich Meszner, kartony 1-16, 1910-1999.

Arts in Exile. (2023). Dostupné z <https://kuenste-im-exil.de/KIE/Web/EN/Home/home.html>

Benetková-Mašek, B., Mejzr, M., Šefců, R. a Šír, F. (2019). Průzkum sbírky fonografických váleček Českého muzea hudby. *Muzeum: Muzejní a vlastivědná práce*. Praha: Národní muzeum, 57(2), 59-70. Dostupné také z: <https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/mmavdpc/57-2/pruzkum-sbirky-fonografickyh-valecku-ceskeho-muzea-hudby>

Gössel, G., Mejzr, M., Studničný, M., & Šír, F. (2019). Digitalizace etiket standardních šelakových desek jako nástroj pro efektivní muzejní evidence: Výsledky průzkumu ve sbírce fonotéky Národního muzea – Českého muzea hudby. *Proinflow*, 11(2), 42-60. Dostupné také z: <https://journals.phil.muni.cz/proinflow/article/view/2019-2-4>

Gössel, G., Šír, F. (2016). *Recorded Sound in Czech Lands, 1900–1946*. Brno: The Moravian Library in Brno.

Henry, T. *Disquaires de Paris*. (2023). Dostupné z: <http://prod.douny.fr/disquairesdeparis/>

Hostáček, J. (2018). *Sbírka fonografů Národního technického muzea*. Praha: Národní technické muzeum.

Manovich, L. (2018). *Jazyk nových médií*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.

Meszner, J. (1984). *Přehled zvukového průmyslu: studijní materiály*. Strojopis.

Národní archiv, Fondy Policejního ředitelství, výběr archiválií dle zadaných jmen, 2. polovina 19. a první polovina 20. století.

Neil Young Archives. (2017). Dostupné z: <https://neilyoungarchives.com/>

Strötbaum, H. *Recording Pioneers*. (2023). Dostupné z: <https://www.recordingpioneers.com/>

Studničný, M. (2022). Možnosti určování vnočení standardních gramofonových desek z diskotéky R. A. Dvorského ve sbírce Národního muzea – Českého muzea hudby s pomocí diskografických zdrojů: Modelové řešení na příkladech praxe katalogizace v knihovním systému Verbis. *ProInflow*, 14(1–2). <https://doi.org/10.5817/ProIn2022-2-6>

Večerníková, Lucie, Šír, F., Slavický, T. (2022). Eduard Jedlička: Americký sen zlatníka z Moravy. *Muzeum: Muzejní a vlastivědná práce*. Praha: Národní muzeum, 60(1), 40–49. DOI: <https://doi.org/10.37520/mmvp.2022.005>. ISSN 1803-0386. Dostupné také z: <https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/muzeum-muzejni-a-vlastivedna-prace/60-1/eduard-jedlicka-americky-sen-zlatnika-z-moravy>

POZNÁMKA O AUTORECH

Michal Studničný

Michal Studničný je od roku 2018 kurátorem sbírky fonotéky – archivu zvukových nosičů v Národním muzeu – Českém muzeu hudby (NM-ČMH). V úloze kurátora plní činnosti pro systematické uspořádání sbírky, její doplňování o nové sbírkové předměty a usiluje o optimalizaci celkového stavu fondu.

E-mail: michal.studnicny@nm.cz

Martin Mejzr

Martin Mejzr studoval historii a kulturologii na FF UK. V letech 2018–2021 působil na projektu NAKI Národního muzea s názvem Nový fonograf: naslouchejme zvuku historie, který se zabýval vývojem postupů a procedur dlouhodobé ochrany historických zvukových nosičů. Pracuje v Oddělení digitalizace Národního muzea.

E-mail: martin.mejzr@nm.cz

Filip Šír

Filip Šír je koordinátor digitalizace zvukových dokumentů v Oddělení digitalizace Národního muzea. Dlouhodobě se zaměřuje na komplexní řešení problematiky zvukových dokumentů, od principů péče o zvukové dokumenty po metodiku jejich digitalizace. Je členem různých odborných společností, například International Association of Sound and Audiovisual Archives (IASA) nebo americké Association for Recorded Sound Collections (ARSC). V letech 2018–2023 byl hlavním řešitelem projektu Nový fonograf: naslouchejme zvuku historie.

E-mail: filip.sir@nm.cz